

hbo-bachelor International
Fresh Business
Management
Stichting Fontys Hogescholen

29 juli 2013

NVAO beperkte Toets nieuwe opleiding

Paneladvies

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
2.1	Panelsamenstelling	5
2.2	Vorbereiding	5
2.3	Locatiebezoek	5
2.4	Vervolgtraject en totstandkoming rapport	6
3	Beschrijving van de opleiding	7
3.1	Algemeen	7
3.2	Profiel instelling	7
3.3	Profiel opleiding	8
4	Opleidingsbeoordeling	9
4.1	Beoogde eindkwalificaties	9
4.2	Onderwijsleeromgeving	12
4.3	Toetsing	16
4.4	Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	18
4.5	Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	18
4.6	Aanbevelingen	19
5	Overzicht oordelen	21
	Bijlage 1: Samenstelling panel	22
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	24
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	26
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	27

1 Samenvattend advies

Fontys Hogescholen heeft bij de NVAO een aanvraag Toets Nieuwe Opleiding ingediend voor de voltijdse opleiding International Fresh Business Management (IFBM) met een studieomvang van 240 EC. De opleiding heeft een hbo-oriëntatie op bachelorniveau en leidt studenten op tot value chain managers versproducten. IFBM is in Nederland de enige 'grijze' (dat wil zeggen economische) opleiding die zich richt op de groene sector.

IFBM komt voort uit de studiedifferentiatie Food & Flower Management (FFM), die momenteel wordt aangeboden onder de vlag van de opleidingen Logistiek & Economie en Commerciële Economie. Het is de bedoeling dat FFM gefaseerd wordt afgebouwd vanaf het moment dat IFBM van start gaat. Als aparte opleiding kan IFBM zich sterker profileren en positioneren binnen het regionale bedrijfsleven en de Nederlandse en Duitse agribusiness. In dit opzicht zijn IFBM en de regio Venlo bijna onlosmakelijk met elkaar verbonden: Greenport Venlo is een van de belangrijkste tuinbouw- en logistieke clusters van Nederland.

Het visitatiepanel brengt positief advies uit aan de NVAO in het kader van de (beperkte) Toets Nieuwe Opleiding van de hbo-bacheloropleiding IFBM van Fontys Hogescholen. Dit positieve advies gaat echter per standaard vergezeld van een aantal aanbevelingen. Die zijn naar de indruk van het panel betrekkelijk eenvoudig te realiseren in de periode voor 1 september 2014: de datum waarop de eerste studenten beginnen met hun studie IFBM.

Eindkwalificaties (standaard 1)

IFBM heeft als bacheloropleiding onmiskenbaar een hbo-oriëntatie. De eindkwalificaties zijn helder beschreven. Ze zijn deels afgeleid van de eindkwalificaties die binnen de sector economie van het hoger beroepsonderwijs zijn gedefinieerd voor de bachelor of business administration (BBA). Daaraan heeft de opleiding enkele algemene competenties toegevoegd en, in het bijzonder, de competenties die te maken hebben met de euregionale en internationale economie, en fresh business. Het niveau van deze competenties is beschreven aan de hand van de internationaal gangbare Dublindescriptoren.

Het panel heeft de opleiding als belangrijk aandachtspunt meegegeven dat de visie op het achterliggende beroepsprofiel nog niet helemaal is uitgekristalliseerd, met name waar het gaat om de integratie van de 'grijze' en 'groene' competenties. Dit kwam vooral tot uiting in de nog algemene beschrijvingen van de deelkwalificaties. Door haar eigen waardepropositie vorm te geven kan de opleiding zich beter profileren naar verwante kennisinstellingen die eveneens in de regio actief zijn. Dit komt de samenwerking ten goede, zo meent het panel.

Onderwijsleeromgeving (standaard 2)

Het panel heeft een onderwijsleeromgeving aangetroffen met een samenhangend curriculum van voldoende niveau, een docententeam dat nauwe banden heeft met het werkveld en de beroepspraktijk, en geschikte opleidingsspecifieke middelen. Het programma biedt studenten de gelegenheid zich in een steeds complexer wordende leeromgeving te oriënteren op hun toekomstige beroep. De relatiemanager en het sterk betrokken werkveld dragen verder zorg voor de borging van deze beroepsoriëntatie. Bovendien heeft de opleiding adequaat verwoord hoe zij de kennispijlers logistiek, marketing, economie en agroketenkunde geïntegreerd in het programma zal opnemen. Het programma heeft verder een sterk internationaal karakter, mede dankzij de meertaligheid

van het onderwijs zelf, de internationale studentenpopulatie en de internationale aspecten van de versketen die in de leerarrangementen automatisch aan de orde komen.

Dit laat onverlet dat er tijdens het locatiebezoek diverse aandachtspunten aan de orde zijn geweest. IFBM heeft zelf gewezen op het verbetertraject dat in gang is gezet op het gebied van de onderzoeksvaardigheden van studenten. Het nieuwe lectoraat gaat hierin een belangrijke rol spelen. Verder vindt het panel dat het programma wat ondernemerschap betreft ook aandacht moet geven aan de innovatiekracht van de ondernemer en, bijvoorbeeld, de opvolging in familiebedrijven. Een derde aandachtspunt betreft het internationale karakter van IFBM: dit is weliswaar goed zichtbaar maar kan aanzienlijk worden versterkt. Het panel staat dan ook positief tegenover de ingezette koers op dit punt. Ten slotte noemt het panel de literatuurlijst. Het panel vindt dat er voldoende waarborgen dienen te zijn dat studenten kennis nemen van de actuele wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van agroketenkunde.

Toetsing (standaard 3)

Het systeem van toetsen is nog algemeen beschreven, maar het krachtig ingezette verbeterbeleid van zowel de toets- als examencommissie laat zien dat de kwaliteit van het toetsen en afstuderen afdoende is geborgd. Het panel heeft met instemming kennis genomen van onder meer de nieuwe manier waarop groepswork individueel wordt beoordeeld, het nieuwe beoordelingsprotocol van het afstuderen (inclusief werkveld-vertegenwoordiging), en de wijze waarop feedback wordt gegeven. Wel heeft het panel erop gewezen dat er een helder overzicht nodig is van de plaatsen in het curriculum waar de competenties op de drie complexiteitsniveaus worden afgetoetst. Dit overzicht heeft consequenties voor het beoordelingsformulier van het afstudeerwerkstuk.

Afstudeergarantie (standaard 4)

Wat de afstudeergarantie en financiële voorzieningen betreft stelt het panel vast dat de IFBM voldoet aan de eisen die *standaard 4* met zich meebrengt

Den Haag, 29 juli 2013

Namens het panel ter beoordeling van de beperkte Toets Nieuwe Opleiding
hbo-bachelor International Fresh Business Management van de Stichting Fontys
Hogescholen,

dhr. drs. D.W. Richters MBA
(voorzitter)

mw. dr. M. van Vliet
(secretaris)

2 Werkwijze panel

2.1 Panelsamenstelling

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

Voorzitter:

- dhr. drs. D.W. (Dennis) Righters MBA, docent Rotterdam Business School (Hogeschool Rotterdam), gediplomeerd Lead-Auditor ISO-9002 en INK Lead-Auditor.

Leden:

- dhr. P. (Pieter) Pot, manager domein Agriculture van Hogeschool INHolland te Delft;
- dhr. J.E. (Bill) Steenks, lid Raad van Bestuur van De Winter Logistics, oud-hoofdbestuurder van de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond;

Student-lid:

- dhr. G.J. (Jerry) Snellink, student master Public Administration (Universiteit Leiden).

Van ieder panellid is in bijlage 1 een kort curriculum vitae opgenomen, met daarbij de vermelding van ervaring en deskundigheden die relevant zijn voor de visitatie. Het panel werd bijgestaan door dhr. J.W. (Jetse) Siebenga, beleidsmedewerker NVAO en procescoördinator, en mw. M. (Rietje) van Vliet, extern secretaris.

2.2 Voorbereiding

Bij de toetsing heeft het panel het *Beoordelingskader voor de beperkte Toets nieuwe opleiding* van de NVAO (*Stcrt.* 2010, nr 21523) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. In bijlage 3 van dit paneladvies is een overzicht opgenomen van documenten die het panel heeft ontvangen.

Op 8 juli 2013 is het panel bij elkaar geweest. Tijdens deze bijeenkomst zijn de eerste bevindingen van het panel besproken en nadere vragen geformuleerd die het panel aan de aanvrager wilde voorleggen. De vragen zijn door de secretaris geïnventariseerd en zijn als input gebruikt voor het locatiebezoek.

2.3 Locatiebezoek

Het locatiebezoek vond plaats op 9 juli 2013. Het panel is in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien. De vooraf geformuleerde vraagpunten zijn aan de orde gesteld en in discussie gebracht.

Ook is de ter inzage gelegde documentatie (inclusief toetsen en afstudeerscripties) bestudeerd en in besloten overleg besproken. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2; de bestudeerde documentatie is opgenomen in bijlage 3.

2.4 Vervolgtraject en totstandkoming rapport

Na afloop van het locatiebezoek heeft het panel zijn bevindingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. Deze zijn in een korte plenaire bijeenkomst met vertegenwoordigers van de diverse gespreksgroepen teruggekoppeld.

De secretaris heeft op basis van het besprokene een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd voor commentaar. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de definitieve tekst is vastgesteld. Uiteindelijk zijn aan de hand van de uitkomsten per standaard beargumenteerde oordelen en een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel gegeven.

Dit heeft geresulteerd in een definitief paneladvies aan de NVAO op 29 juli 2013

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling	: Stichting Fontys (Fontys Hogescholen)
Opleiding	: Hbo-bachelor International Fresh Business Management
Variant	: Voltijd
Afstudeerrichtingen	: geen
Locatie	: Venlo
Studieomvang (ECTS)	: 240 ECTS
Sector	: Bedrijfskunde

3.2 Profiel instelling

Fontys Hogescholen (hierna: Fontys) is in 1996 voortgekomen uit de Stichting Hoger Onderwijs Zuid Nederland. In deze fusieorganisatie waren diverse hogescholen opgenomen, waaronder de Hogeschool Eindhoven en de Hogeschool Venlo. Fontys is gevestigd in de locaties Eindhoven, Venlo, Tilburg, Sittard, 's-Hertogenbosch, Veghel en Utrecht. Daarnaast kent de instelling nog een aantal lesplaatsen elders in het land. De NVAO heeft in juli 2013 besloten aan Fontys Hogescholen de instellingstoets kwaliteitszorg te verlenen.

Momenteel omvat Fontys 29 instituten, waarvan de meeste zich wat de naamgeving betreft in de markt positioneren als Fontys Hogeschool. De opleiding International Fresh Business Management maakt deel uit van Fontys International Business School (FIBS). Binnen de besturingsfilosofie van Fontys hebben de afzonderlijke instituten alle vrijheid en verantwoordelijkheid om goed onderwijs te verzorgen, maar met scherpe kaders, limieten en targets waaraan uiteindelijk alle instituten moeten voldoen.

Blijkens het *Jaarverslag Fontys Hogescholen 2012* stonden er eind december 2012 40.747 studenten ingeschreven, waarvan tien procent internationale studenten. Ruim 2500 studenten komen uit Duitsland (*Transfer*, februari 2012). Het totaal aantal opleidingen dat alleen op naam van Fontys staat, bedraagt volgens het *Jaarverslag* 117. Dit assortiment bestaat uit onder meer 84 bacheloropleidingen, 22 masteropleidingen en elf associate degree-opleidingen. Acht opleidingen worden geheel Engelstalig aangeboden. De laatste drie jaar is er bij de NVAO geen toets nieuwe opleiding aangevraagd.

FIBS is één van de drie instituten die gehuisvest zijn op de Fontys International Campus Venlo. De andere instituten zijn Fontys Hogeschool Techniek en Logistiek, en Pabo Venlo. Op de campus, midden in de euregio Maas Rijn Noord, worden sinds de jaren tachtig opleidingen aangeboden in het Nederlands, Engels en Duits. FIBS biedt momenteel drie economische opleidingen: International Business and Management Studies (IBMS), International Business Economics (IBE) en International Marketing (IM).

3.3 Profiel opleiding

International Fresh Business Management (IFBM) is een brede hbo-opleiding die zich van meet af aan gaat richten op marketing en logistiek, in combinatie met diepgaande kennis van versketens. De *body of knowledge* rust op vier pijlers: marketing, logistiek, economie en agroketenkunde. In dit laatste vakgebied, dat zich tot nu toe voornamelijk op universitair niveau heeft ontwikkeld, staat de vraag centraal hoe versketens georganiseerd moeten worden om de ketenkosten te minimaliseren en de toegevoegde waarde te optimaliseren. De IFBM-student wordt dan ook opgeleid tot 'value chain manager versproducten'.

De nieuwe opleiding bouwt voort op de huidige studiedifferentiatie Food & Flower Management (FFM), die momenteel wordt aangeboden onder de vlag van de opleidingen Logistiek & Economie (L&E) en Commerciële Economie (CE). Deze differentiatie is in 2008 voor het eerst van start gegaan en heeft een jaarlijkse instroom van 55-60 studenten. In 2012 is de eerste lichting afgestudeerd. De bedoeling is dat IFBM als aparte opleiding in september 2014 van start gaat en dat FFM met ingang van die datum gefaseerd wordt afgebouwd. In 2017 zullen de laatste studenten FFM afstuderen.

Fontys heeft twee belangrijke redenen genoemd om met IFBM te beginnen. Allereerst wil de instelling zich met een aparte opleiding sterker profileren en positioneren binnen het regionale bedrijfsleven en de Nederlandse en Duitse agribusiness. In dit opzicht zijn IFBM en de regio Venlo bijna onlosmakelijk met elkaar verbonden: Greenport Venlo is een van de belangrijkste tuinbouw- en logistieke clusters van Nederland. In de woorden van Fontys, in het aanvraagdossier voor de macrodoelmatigheidstoets, vormt dit cluster 'een organisch geheel van bedrijven die actief zijn in de toelevering, productie, verwerking en distributie van landbouwproducten.' De vraag naar hbo'ers in de agribusiness in de regio is, ondanks de huidige conjuncturele omstandigheden, onverminderd groot en neemt zelfs toe door de optredende schaalvergroting.

De tweede reden heeft te maken met de huidige constructie van FFM. De studenten en docenten met wie het panel heeft gesproken, hebben het panel erop gewezen dat de noodzakelijke integratie tussen de disciplines logistiek, marketing en agroketenkunde slechts moeizaam tot stand komt. De constructie stuit tevens op praktische bezwaren, omdat het onderwijs zich moet richten naar de onderwijs- en examenregelingen van de twee genoemde opleidingen L&E en CE. Deze regelingen zijn op onderdelen moeilijk op elkaar af te stemmen.

De opleiding IFBM past in het Nederlandse palet aan groene kennisinstellingen. Voor de regio Venlo zijn hierbij van belang Wageningen UR als universitaire instelling, HAS Den Bosch en Van Hall Larenstein als hbo-instellingen, en ROC Citaverde en ROC Gilde Opleidingen als mbo-instellingen. In zekere zin is IFBM uniek in Nederland te noemen omdat het de enige Nederlandse 'grijze' (dat wil zeggen economische) opleiding is die zich richt op de groene sector. De uniciteit wil men eveneens realiseren door IFBM te ontwikkelen als een euregionale opleiding die binnen een globale context opereert.

4 Opleidingsbeoordeling

Van toepassing is het *Beoordelingskader voor de beperkte Toets nieuwe opleiding* van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523). Dit kader wordt gebruikt omdat Fontys Hogescholen verwacht in 2013 positief te worden beoordeeld inzake de instellingstoets kwaliteitszorg.

De beoordeling van de nieuwe opleiding komt tot stand op basis van een discussie met 'peers' over de inhoud en kwaliteit van de opleiding en is gericht op vier vragen: wat beoogt de opleiding? (standaard 1); hoe wil de opleiding dit realiseren? (standaard 2); hoe wil de opleiding dit toetsen? (standaard 3), zijn er voldoende financiële middelen? (standaard 4).

Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepunts-schaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding, ook op de tweepuntsschaal. Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van de opleiding in totaal.

- *Basiskwaliteit* – De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.
- *Onvoldoende* – De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.
- *Voldoende* – De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

4.1 Beoogde eindkwalificaties

4.1.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

International Fresh Business Management (IFBM) is een voltijdse hbo-bacheloropleiding die studenten wil opleiden tot value chain managers versproducten. Door kennis van marketing, logistiek en versproducten met elkaar te combineren zijn zij in staat versproducten te verwaarden en te distribueren. Binnen het kader van marketingplannen kunnen zij goederen- en informatiestromen optimaliseren, waarbij zij rekening houden met in het bijzonder het verse en dus bederfelijke karakter van voeding en sierteelt, met voedselveiligheid en met kortetermijnfluctuaties in consumentenvraag en productie. De naam IFBM wijst ook op een sterke internationale component van de opleiding, zo heeft de opleidingsmanager toegelicht: vanuit de idee van Greenport Venlo wil de opleiding zich richten op de internationale handel van versproducten.

In het beroepsprofiel dat IFBM voor ogen heeft, wordt ervan uitgegaan dat de IFBM-professionals werkzaam zullen zijn in de hele versketen: van uitgangsmateriaal tot de detailhandel in voedingsmiddelen en sierteelt, en de horeca. Zoals een van de alumni FFM tijdens het locatiebezoek zei: 'Wij richten ons op de consument, terwijl afgestudeerden van "groene" opleidingen zich voornamelijk richten op de producent.' Binnen het scala aan bedrijven en instellingen waar studenten terecht kunnen komen, passen, aldus de opleiding, ook consultancybureaus en kennisinstellingen voor (toegepast) onderzoek. IFBM

onderscheidt in dit werkveld vijf clusters van beroepsrollen die afgestudeerden kunnen uitoefenen:

- *marketeer vers*: marktonderzoeker, marketing manager, marketing & sales assistant, product manager, sales manager, trade marketeer, category manager, brand manager;
- *logisticus versproducten*: logistiek manager, productiemanager;
- *value chain manager versproducten*: supply chain manager, accountmanager;
- *export- en importmanager versproducten*: export- en importmanager Duitsland (Nederland) en export- en importmanager (internationaal);
- *algemeen*: consultant en zelfstandig ondernemer.

De eindkwalificaties die bij deze beroepsrollen horen, zijn in de eerste plaats afgeleid van de eindkwalificaties die binnen de sector economie van het hoger beroepsonderwijs zijn gedefinieerd voor de bachelor of business administration (BBA). Het informatiedossier voor de toets nieuwe opleiding spreekt dan ook van een 'economische opleiding die ingekleurd wordt voor versketens.' Naast deze domeincompetenties heeft IFBM de landelijke deelcompetenties voor Logistiek & Economie (L&E) en die voor Commerciële Economie (CE) als uitgangspunt genomen. In de derde plaats zijn er competenties benoemd die recht doen aan de euregionale en internationale oriëntatie en aan bijzondere kenmerken van de keten 'fresh business'.

Dit geheel leidt tot een competentieprofiel waarbij de competenties 1 tot en met 6 benoemd zijn als domeinspecifiek ('hoofdcompetenties'), de competenties 7 tot en met 9 als algemeen, en de competenties 10 en 11 als specifiek voor FIBS:

1. Bedrijfs- en omgevingsanalyse
2. Onderzoeksvaardigheden
3. Beleidsontwikkeling
4. Beheersen van bedrijfs-, organisatie- en ketenprocessen
5. Ondernemerschap
6. Relatiebeheer
7. Professioneel handelen
8. Sociale en communicatieve vaardigheden
9. Taalvaardigheid
10. Euregionale en internationale economie
11. Fresh business.

IFBM heeft deze competenties geoperationaliseerd door er toetsbare prestatie-indicatoren aan te koppelen (in de zogenoemde Clots-schema's deelkwalificaties genoemd), onderverdeeld in drie competentieniveaus: het eindniveau van de propedeuse (niveau 1), het eindniveau van de kernfase, tot en met de derdejaarsstage (niveau 2) en het eindniveau van de afstudeerfase (niveau 3). Dit laatste niveau is tevens, in algemene termen, beschreven aan de hand van de internationaal gangbare Dublindescriptoren.

Het informatiedossier geeft het panel diverse aanwijzingen dat de opleiding een professionele oriëntatie kent. Allereerst zijn het de genoemde domeincompetenties – en de daaraan gerelateerde deelcompetenties L&E en CE – die IFBM als haar eigen hoofdcompetenties heeft benoemd. In de tweede plaats heeft de werkveldcommissie FFM, die deel uit maakt van de raad van advies van FIBS, zich positief uitgesproken over de omvorming van FFM tot IFBM en het nieuwe competentieprofiel. De commissie heeft tevens de intentie uitgesproken haar taak te zullen voortzetten zodra de omvorming een feit is. Een derde aanwijzing is de afstemming die IFBM wil realiseren met haar nationale en

internationale vakgenoten. In het informatiedossier is sprake van bijvoorbeeld afstemming met inhoudelijk verwante onderwijsinstellingen om doorlopende leerlijnen te realiseren (mbo-hbo-wo), maar ook van bestaande contacten met diverse Fachhochschulen in Noordrijn-Westfalen en Beieren om studentenuitwisseling mogelijk te maken.

Overwegingen

Het panel overweegt in de eerste plaats dat IFBM op adequate wijze een duidelijke set eindcompetenties heeft samengesteld en zich daarbij door het omliggende werkveld heeft laten adviseren. Het panel kan zich – mede wegens de ‘moederopleidingen’ L&E en CE – vinden in het ‘grijze’ karakter van de opleiding en in haar keuze om onder het Croho-onderdeel Economie te vallen. Het instellingsbestuur heeft bovendien aangegeven, ook wat IFBM betreft, te streven naar afstemming op en samenwerking met Wageningen UR, Maastricht University en HAS Hogeschool.

De profilering en positionering van IFBM in het verwante onderwijsveld en het euregionale werkveld is echter, zo overweegt het panel in de tweede plaats, alleen mogelijk wanneer de opleiding een heldere visie heeft op de doelstellingen van de opleiding. Dit reikt verder dan alleen het formuleren van de afzonderlijke eindcompetenties. Deze dienen namelijk, in de operationalisering in prestatie-indicatoren/deelkwalificaties, met elkaar een geïntegreerd competentieprofiel te vormen. Dit laatste is naar het oordeel van het panel nog niet het geval. Hoewel de opleiding beseft dat de combinatie logistiek en marketing in één opleiding tot een uniek profiel leidt, heeft ze zich nog niet duidelijk uitgesproken over wat die combinatie moet opleveren. Haar eigen waardepropositie zou volgens het panel beter moeten worden vormgegeven.

In die waardepropositie moet ook agroketenkunde worden betrokken. Maar het is het panel opgevallen dat de beroepsrollen vrij algemeen zijn beschreven, ondanks het feit dat de opleiding de groenketen helder voor ogen heeft. Ook in de operationalisering komt agroketenkunde nog te weinig aan bod. Weliswaar is competentie 4 (beheersen van bedrijfs-, organisatie- en ketenprocessen) gericht op de keten, maar in de beschrijving ervan staat die competentie nog te ver verwijderd van competentie 11 (fresh business). Een gevolg hiervan is bijvoorbeeld dat de ict-omgeving in de agrologistiek ten onrechte onderbelicht blijft in de programmabeschrijving.

De integratie van de afzonderlijke competenties is in diverse gespreksrondes aan de orde geweest. De opleidingsmanager heeft aangegeven dat dit vraagstuk bij de curriculum-ontwikkelaars regelmatig op de agenda staat en dat er wat de integratie binnen het opleidingsprogramma betreft bepaalde keuzes zijn gemaakt (zie ook standaard 2): ‘Marketingvakken staan in het eerste studiejaar nog los geprogrammeerd van kennisvakken over groen, terwijl we die vanaf het tweede jaar juist integratief willen aanbieden.’

De derde overweging heeft betrekking op de hbo-oriëntatie. Het panel heeft geconstateerd dat die onmiskenbaar aanwezig is. Een belangrijke rol is hierbij weggelegd voor het werkveld. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie het panel heeft gesproken, benadrukten het agrologistieke en grensoverschrijdende dna van de regio. IFBM zal de internationaal georiënteerde professionals afleveren, zo is hun stellige overtuiging, waar Greenport Venlo zo'n grote behoefte aan heeft. Studenten, docenten en opleidingsmanagement hebben duidelijk laten zien dat zij een helder beeld voor ogen hebben van de omgevingsvraagstukken waarmee IFBM'ers beroepshalve te maken krijgen. Het panel onderstreept daarbij wel, in navolging van het werkveld, het belang van een goede

samenwerking met de twee genoemde universiteiten en met HAS Hogeschool, die de nauw verwante opleiding International Food & Agribusiness aanbiedt. Zoals iemand van het werkveld uitdrukte: 'Een kermis met één attractie trekt niet veel publiek'. Die samenwerking kan echter alleen tot stand komen wanneer, wederom, de waardepropositie in concrete bewoordingen is omschreven.

Het panel overweegt ten slotte, wat het bachelorniveau betreft, dat de eindcompetenties gerelateerd zijn aan de Dublindescriptoren en dat daarmee het beoogde eindcompetentieniveau doeltreffend is beschreven.

Conclusie

Het panel concludeert dat er aan de opleiding een goede set eindcompetenties ten grondslag ligt, met een duidelijke hbo-oriëntatie en een beschrijving van het bachelorniveau. Dit alles is gevalideerd door het werkveld. Daarbij overweegt het panel dat IFBM wat de achterliggende visie betreft dit alles nog moet aanscherpen, onder meer om zich sterker te kunnen positioneren ten opzichte van andere, inhoudelijk verwante kennisinstellingen. Het panel waardeert standaard 1 'Beoogde eindkwalificaties' als *voldoende*.

4.2 Onderwijsleeromgeving

4.2.1 Standaard 2

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Het vierjarige programma bestaat uit een major (210 EC) en een minor (30 EC). De jaarlijkse studielast is 60 European Credits, waarbij iedere EC gelijk staat met 28 studiebelastingsuren. De major is opgedeeld in een propedeuse (60 EC) en een hoofdfase (150 EC). Deze hoofdfase kent een kernfase van drie semesters waarin tevens de derdejaarsstage is gesitueerd, en een afstudeerfase van eveneens drie semesters waarin onder meer de minor en het afstuderen zelf plaatsvinden. De eindniveaus van de propedeuse, kernfase en afstudeerfase komen overeen met de drie competentieniveaus (zie standaard 1). Voor de minoren kunnen studenten kiezen uit diverse verbredende Fontysminoren of bijvoorbeeld de verdiepende minor How To Feed The World in 2050? die IFBM zelf aanbiedt. Blijkens de Onderwijs- en examenregeling (OER) zijn studenten vrij om een minor te kiezen, mits deze geen overlap vertoont met de major.

IFBM is toegankelijk voor studenten met een havo-, vwo- of mbo4-diploma. De specifieke toelatingseisen, in termen van profielkeuze, staan beschreven in de OER. Bezitters van een buitenlands diploma moeten voldoen aan de taalvaardigheidseisen Nederlands zoals eveneens in de OER zijn beschreven. Volgens mondelinge opgave heeft ongeveer 60 procent van de studentenpopulatie FFM een Duitstalige achtergrond. FIBS heeft daarbij in het document *State of the Union* de ambitie uitgesproken dat ze streeft naar een studentenpopulatie die voor 75 procent uit niet-Nederlandse studenten bestaat (50% Duits). De voertaal bij IFBM is afwisselend Nederlands, Duits of Engels. Relevant in dit verband is het gegeven dat alle studenten bij afstuderen het Engels actief en passief moeten beheersen op minimaal het niveau van het Europees Referentiekader (ERK) B2 en tevens een tweede vreemde taal op minimaal ERK B1.

Het programma is ingericht vanuit een didactisch concept dat gekenmerkt wordt door een mix van werkvormen, gebruikmakend van zo realistisch mogelijke leeromgevingen, en een groeiende mate van zelfsturing. Het informatiedossier spreekt daarbij van theorie- en projectonderwijs. Dit laatste vormt het leidende principe in de opleiding, omdat 'in projectonderwijs beroepsvaardigheden worden opgebouwd.' De leeromgeving wordt naarmate de studie vordert steeds realistischer, of anders gezegd, steeds reëler vormgegeven. Aanvankelijk wordt de werkomgeving nagebootst in casuïstiek en projecten, maar reeds in het tweede studiejaar zetten studenten in groepen een minionderneming op en voeren ze voor een externe partij een marktonderzoek uit. In het derde jaar lopen de studenten buiten de schoolmuren een stage van vijf maanden, waarbij ze opdrachten van het bedrijf uitvoeren. In het vierde jaar voeren ze geheel zelfstandig een onderzoeksopdracht voor en binnen een bedrijf uit.

Blijkens het informatiedossier en de concept-OER is er binnen de opleiding sprake van een euregionale en een internationale stroom ('variant'). Elk binnenschools semester (semester 1 tot en met 4, en semester 7) heeft dezelfde opbouw in kennispijlers: marketing, logistiek, economie, en onderzoeksvaardigheden en versketens. Deze pijlers fungeren tevens als inhoudelijke leerlijnen binnen het programma. Als afgeleide hiervan heeft IFBM voor de *body of knowledge* de volgende negen kernvakgebieden geïdentificeerd: bedrijfseconomie, financiering, economie, marketing & strategisch management, organisatietheorie, managementinformatiesystemen, operations management (logistiek), methoden en technieken (statistiek), en ondernemersrecht & ethiek. Daarnaast is studieloopbaanbegeleiding een vast onderdeel van het gehele curriculum.

Het binnenschoolse programma is op hoofdlijnen voor alle studiejaren vastgesteld; het eerste jaar is inmiddels volledig uitgewerkt in leerarrangementen. In de bijbehorende *course manuals* staan leerdoelen, oefenstof, opdrachten, werkvormen, studiematerialen en toetsvormen beschreven. Ook wordt de relatie met de competenties en met andere leerarrangementen aangegeven. Op curriculumniveau gebeurt dit in de zogenoemde Clotschema's. Hierin staat per eindcompetentie en per deelkwalificatie aangegeven in welk leerarrangement en in welk semester ze aan de orde komen, wat de leerdoelen zijn, hoe er wordt getoetst en hoeveel EC's eraan verbonden zijn. In het eerste jaar krijgen studenten uitgebreide kennis aangereikt op het gebied van marketing en logistiek en maken zij door middel van de Bizz-weken kennis met de groensector. Het tweede jaar zal in het teken staan van de integratie van de verschillende vakgebieden. Deze integratie wordt in het derde voortgezet met een stage in de beroepspraktijk.

Het panel trof in het informatiedossier een beschrijving aan van het docententeam dat betrokken wordt bij IFBM. Er is een team van 13,6 fte beschikbaar dat tijdens de opstartfase van de opleiding met een docent-studentratio van 1:18 zal worden ingezet (de ratio binnen FIBS bedraagt 1:22). De ervaring bij FFM leert dat een derde van de docenten in deeltijd werkt. IFBM wordt aangestuurd door een opleidingsmanager. De opleiding kent een relatie-manager die de contacten met het lokale bedrijfsleven onderhoudt. Ook van docenten wordt verwacht dat zij actief bouwen aan een persoonlijk en collectief netwerk ten behoeve van bijvoorbeeld gastlessen, projecten, stageplaatsen en afstudeeronderzoek. Binnen het team zijn diverse docenten gespecialiseerd in coachingsvaardigheden, onderzoeksvaardigheden en/of organisatorische vaardigheden.

Uit de cv's van de beoogde vakdocenten blijkt voorts dat de meesten van hen een opleiding gevolgd hebben op hbo- of wo-niveau op het terrein van marketing, logistiek, economie,

voedingsleer en/of agrarische productie. Velen van hen hebben, aldus het informatie-dossier, relevante werkervaring in het bedrijfsleven. Wat de didactische bekwaamheden betreft stelt FIBS aan alle nieuwe docenten de eis dat zij een aantekening didactiek hebben of die binnen een jaar verwerven. Verder heeft FIBS taalvaardigheid, interculturele communicatie, onderzoeksbekwaamheid en toets- en mediabekwaamheid aangewezen als belangrijke competenties van docenten. Alle docenten moeten minimaal twee talen op ERK C1-niveau beheersen. Er is een algemeen beleid voor deskundigheidsbevordering. Daarnaast ligt er een scholingsprogramma klaar ten einde de toetsbekwaamheid van alle beoogde IFBM-docenten te vergroten. Ook op het gebied van taalvaardigheid zijn er voor individuele docenten scholingsmogelijkheden.

Het onderwijs wordt verzorgd in twee gebouwen op de Internationale Campus Venlo. Hierin zijn niet alleen collegezalen en leslokalen aanwezig, maar ook 'cocons' voor overleg in kleine groepen, geluidsstille individuele werkplekken, grote ruimtes voor het afnemen van tentamens en ruimtes voor video conferencing, skype en dergelijke. Alle lokalen zijn ingericht met ict-voorzieningen (inclusief wifi). Als opleidingsspecifieke voorzieningen die deel uitmaken van de onderwijsleeromgeving, zijn voor IFBM-studenten met name de mediatheek en de elektronische leeromgeving van belang. De mediatheek bevat behalve de verplichte en aanbevolen literatuur, ook relevante vakbladen. Verder hebben studenten elektronische toegang tot wetenschappelijke databases en gespecialiseerde studies over bedrijven en sectoren in binnen- en buitenland. Voor de elektronische leeromgeving (N@tschool) en de informatievoorziening over modules, inclusief roosters, wordt gebruik gemaakt van intranet (Sharepoint).

Overwegingen

Het panel heeft in het informatiedossier een programma aangetroffen dat voor het eerste studiejaar is uitgewerkt en voor de overige jaren slechts op hoofdlijnen is beschreven. Op een aantal onderdelen is de informatie nog onvolledig, bijvoorbeeld over het karakter van de euregionale en de internationale stroom binnen de opleiding.

Het panel is positief over de wijze waarop de ondernemerscompetenties ontwikkeld worden. Net als in de differentiatie FFM zetten studenten in hun tweede jaar een eigen bedrijf op en moeten ze daadwerkelijk producten verkopen. Het panel heeft hierover van hen een aantal sprekende voorbeelden gehoord. Wel meent het panel dat in het IFBM-programma de ondernemerscompetenties nog meer aanknopingspunten zou moeten bieden met de innovatiekracht van de ondernemer en met bijvoorbeeld actuele kwesties als opvolging in familiebedrijven. Het panel wijst er in dit verband op dat het kernvakgebied ondernemingsrecht & ethiek te weinig zichtbaar in het programma tot uiting komt.

Wat de onderzoeksvaardigheden betreft heeft de opleiding herhaaldelijk aangegeven dat FIBS, en daarmee ook IFBM, bezig is met een inhaalslag. Dit heeft tot gevolg dat de onderzoeksleerlijn binnen het bestaande programma FFM zal worden herzien bij de omzetting naar het IFBM-programma. Docenten zullen worden geschoold (zie hieronder) en nog dit kalenderjaar wordt het lectoraat International Business & Management in Euregional Perspective geïnstalleerd. Hiermee zal IFBM steviger dan nu het geval is, kunnen worden ingebed in de euregionale omgeving. Bovendien zal de onderwijsleeromgeving als geheel een krachtige impuls krijgen wanneer ook studenten kunnen participeren in het lectoraatsonderzoek

Het panel overweegt in dit verband dat het instituut c.q. de opleiding terecht van het praktijkgerichte onderzoek een speerpunt heeft gemaakt. In een aantal projectverslagen en afstudeerwerkstukken van FFM-studenten was sprake van gedegen onderzoek met goede methodologische verantwoording en literatuurverwijzing. Tegelijkertijd trof het panel enkele projectverslagen met zeer summiere literatuurverwijzingen aan, en ook een afstudeerwerkstuk zonder methodologische verantwoording. Op basis van de afstudeerwerken concludeert het panel dat de FFM-studenten wel over voldoende onderzoeksvaardigheden beschikken, maar dat de wijze waarop zij zich over hun werkwijze en bronnen moeten verantwoorden, sterk uiteenloopt. Het panel dringt er daarom bij de opleiding op aan om ervoor te zorgen dat in de nieuwe opleiding IFBM zaken als literatuurverwijzingen en methodologische verantwoordingen niet ontbreken in het werk van studenten.

Het panel constateert verder dat de wijze waarop studenten zich gedurende het hele curriculum oriënteren op het beroepenveld afdoende is toegelicht. Zowel de opleidingsmanager als de relatiemanager en de docenten hebben een heldere schets gegeven van de opbouw in complexiteit, daar waar het gaat om het verwerven van kennis en inzicht, en het toepassen daarvan in de beroepspraktijk.

Het panel kan zich eveneens vinden in de toelichting op de wijze waarop IFBM denkt de beoogde integratie van de kennispijlers logistiek, marketing, economie en agroketenkunde in het curriculum denkt te zullen realiseren. Hoewel de visie hierop nog moet worden aangescherpt (zie standaard 1), is al wel zichtbaar hoe docenten de pijlers aan elkaar zullen verbinden. In dit verband werden bijvoorbeeld de Bizz-veckes (semester 2) genoemd en de projecten waarin de verwevenheid van integrale kwaliteitszorg van versproducten en supply chain management centraal staat (semester 7).

Het panel vindt tevens dat het programma sterk internationaal georiënteerd is. De Euregio is de basis van waaruit de opleiding werkt. IFBM heeft nauwe contacten met bedrijven die deel uit maken van Greenport Venlo. Doordat deze stakeholders op hun beurt veel relaties hebben met bedrijven in het buitenland – de agroketen is vrijwel uitsluitend grensoverschrijdend – hebben projectopdrachten en stages automatisch een sterke internationale component. De aangedragen wereldwijde casuïstiek in de lessen en de internationale studentenpopulatie dragen evenzeer bij aan het internationale karakter van de opleiding. Daarbij heeft het panel met instemming kennis genomen van het voornemen om studenten meer in staat te stellen buiten de Euregio, dus wereldwijd, kennis en ervaring op te doen. De eis aan studenten om tijdens hun studie minimaal één keer in het buitenland een stage- of afstudeeropdracht te doen, vindt het panel een positieve ontwikkeling. In dit opzicht zijn de pilots die in het kader van afstudeerprojecten in Afrika zijn uitgevoerd, veelbelovend. Onduidelijk is echter in hoeverre dit opgaat voor studenten die de euregionale stroom zullen kiezen. Het panel acht het voor IFBM raadzaam om zich juist wat de internationalisering betreft verder te profileren en, in vervolg op het FIBS-document *State of the Union*, een krachtige visie en verrijkende ambities te formuleren.

Wat de borging betreft overweegt het panel dat de vertegenwoordigers van het werkveld met wie het gesproken heeft, helder omschreven ideeën hebben van wat IFBM'ers moeten kennen en kunnen. Ook hebben zij duidelijk verklaard te willen meedenken met de programmaontwikkelaars en tevens een bijdrage te willen leveren aan de uitvoering van het programma. Aan de andere kant heeft ook de opleiding laten blijken bij de onderwijs-uitvoering dicht bij de beroepspraktijk te willen staan. Het panel spreekt in dit verband zijn waardering uit over de aanwezigheid van een relatiemanager binnen het team en over het

beleid om ook docenten nadrukkelijk een rol te geven in het leggen en onderhouden van contacten binnen het (internationale) werkveld. Het panel leidt hieruit af dat met name de beroepsoriëntatie binnen het programma goed is geborgd.

De onderwijsleeromgeving van IFBM heeft voorts betrekking op de kwantiteit en kwaliteit van het docententeam. Het panel overweegt dat er zeker in de opstartfase van de opleiding sprake is van een gunstige docent-studentratio. In zijn algemeenheid acht het panel het docententeam tevens voldoende gekwalificeerd om uitvoering te geven aan het opleidingsprogramma. Binnen het team zijn niet alleen de vakinhoudelijke specialismen vertegenwoordigd (inclusief e-marketing), maar ook de specialismen die nodig zijn om studenten bijvoorbeeld in hun studieloopbaan te kunnen begeleiden. Docenten hebben er blijk van gegeven goed op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen in het internationale, in het bijzonder het euronale werk- en beroepenveld. Zij spreken allen drie talen, zo is aan het panel meegedeeld. Wat hun onderzoeksbekwaamheid betreft heeft het opleidingsmanagement zelf reeds aangegeven dat die bij een aantal docenten moet worden verbeterd en dat het nieuwe lectoraat hierin een belangrijke rol krijgt. Het panel kan zich mede in relatie tot wat hierboven is gezegd over de kwaliteit van projectverslagen en afstudeerwerkstukken goed vinden in dit voorgenomen beleid.

De opleidingsspecifieke voorzieningen zijn, voor zover het panel heeft nagegaan, adequaat. De literatuur die studenten moeten bestuderen, is althans voor het eerste studiejaar aan de maat. De opleiding maakt gebruik van vergelijkbare literatuur als andere opleidingen voor de basisdisciplines. Voor de overige studiejaar, waarvoor de literatuurlijst begrijpelijkerwijs nog niet volledig is vastgesteld, moeten voldoende waarborgen zijn dat studenten kennis nemen van de actuele wetenschappelijke ontwikkelingen op het gebied van agroketenkunde. Mogelijk zou het gebruik van readers, samengesteld uit de meest recente publicaties uit (internationale) vakbladen en wetenschappelijke tijdschriften, een oplossing kunnen bieden.

Conclusie

De combinatie van het informatiedossier en de mondelinge toelichtingen hierop tijdens de verschillende gespreksrondes heeft het panel een duidelijk beeld gegeven hoe de opleiding stoelt op de vier kennispijlers logistiek, marketing, economie en agroketenkunde. Op onderdelen is echter nog een verfijning nodig, zoals opleidingsmanagement en docententeam zelf al heeft aangekaart. Waar dit niet het geval is, zijn de gewenste verbeteracties van dusdanig geringe omvang dat het panel verwacht dat ze al ruim voor de start van IFBM gerealiseerd zullen zijn. Om die reden beoordeelt het panel de opleiding wat 'onderwijsleeromgeving' betreft als *voldoende*.

4.3 Toetsing

4.3.1 Standaard 3

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

In de propedeuse worden de toetsen doorgaans omwille van de studeerbaarheid per kwartester afgenomen; daarna per semester. Het systeem van toetsen voorziet in schriftelijke toetsen, opdrachten, verslagen, mondelinge toetsen, presentaties, peer assessments en zelfreflecties. Binnen het systeem van toetsen en beoordelen is ook, aan

het einde van het eerste studiejaar, een harde cesuur aangebracht: het bindend studieadvies dat negatief is indien de student de norm van 50 EC niet gehaald heeft.

Overeenkomstig het toetsbeleid van FIBS moeten toetsen voldoen aan kwaliteitscriteria als validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Studenten worden altijd individueel beoordeeld. Dit betekent dat bij de beoordeling van onderwijsprojecten niet de inhoudelijk begeleider maar de procescoach een doorslaggevende stem heeft bij het toekennen van een individueel cijfer. Ook peerassessments worden als toetsvorm ingezet om de individuele toetsing bij groepswork mogelijk te maken. Verder streeft IFBM naar docentonafhankelijke beoordeling; om die reden wordt bij mondelinge toetsen altijd het vierogenprincipe toegepast.

Het systeem van toetsing is op de volgende manier geborgd. IFBM richt zich met haar eigen toetsbeleid op het toetsbeleid van FIBS. FIBS heeft een gezamenlijke examencommissie en toetscommissie, waarin iedere opleiding is vertegenwoordigd. De toetscommissie werkt onder mandaat van de (onafhankelijke) examencommissie en controleert of de OER correct wordt uitgevoerd. Ook controleert de toetscommissie steekproefsgewijs de kwaliteit van toetsprocedures en toetsproducten. De kwaliteitsanalyses van de toetscommissie en de toetsevaluaties door de studenten bieden de opleiding kaders om verbeteracties door te voeren. Als borgingsinstrument noemt IFBM ook de hierboven reeds genoemde Clots-schema's, waarin de wijze van toetsen per leerarrangement is vastgelegd.

Overwegingen

Op grond van het informatiedossier stelt het panel vast dat het systeem van toetsing nog slechts in zeer algemene termen is beschreven. Pas tijdens de verschillende gespreksrondes en na bestudering van het toetsbeleid van FIBS heeft het panel er beter zicht op gekregen.

Het panel heeft in de tweede plaats vastgesteld dat de opleiding beschikt over een actieve toets- en examencommissie, hetgeen de borging van de toetskwaliteit ten goede komt. In de gesprekken met de opleidingsmanager, de toets- en examencommissie is gebleken dat FIBS c.q. IFBM op instigatie van de toetscommissie een krachtig verbeterbeleid op het gebied van toetsen en beoordelen in gang heeft gezet. Het panel heeft hier met instemming kennis van genomen.

Met name de manier waarop de onderwijsprojecten worden getoetst, wordt momenteel aangepakt. Het panel heeft waardering voor de wijze waarop groepswork individueel wordt getoetst, met gebruikmaking van peerassessments. Bovendien heeft FIBS Cito ingeschakeld om docenten hierop te scholen. Een tweede verbetermaatregel betreft het beoordelingsprotocol van het afstuderen. Andere verbetermaatregelen hebben betrekking op de informatievoorziening met betrekking tot het toetsen, de wijze waarop feedback wordt gegeven en de toevoeging van vertegenwoordiger uit het werkveld aan de afstudeercommissie.

Een derde constatering heeft betrekking op het beoordelingsformulier van afstudeerwerkstukken, zoals IFBM dat in de toekomst wil gaan gebruiken. Het panel sluit zich aan bij de kritiek van de toetscommissie op de algemeen geformuleerde beoordelingscriteria. Het meent echter dat de verbeteringen niet enkel gezocht moeten worden in het opleidingsspecifiek formuleren van die criteria. Naar het oordeel van het panel bestrijken de beoordelingscriteria namelijk uitsluitend de onderzoekscompetenties en communicatieve

competenties (competentie 2 en 8). Indien dit inderdaad de bedoeling is, rijst de vraag waar in het curriculum de overige negen competenties op bachelorniveau worden afgetoetst. Dit kon de toetscommissie nog niet goed duidelijk maken. Het panel heeft de opleiding er dan ook op gewezen dat uitbreiding van de Clots-schema's op dit punt noodzakelijk is.

Conclusie

Het panel concludeert dat de ontwikkeling van het toetsbeleid en van het systeem van afstuderen nog niet is afgerond. Dit werd door de opleiding in casu de toets- en examencommissie beaamd. Omdat de opleiding inmiddels reeds een aantal grote verbeteringen heeft aangebracht en ook haar plannen voor het komende cursusjaar heeft toegelicht, beoordeelt het panel standaard 3 'Toetsing' als *voldoende*.

4.4 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

4.4.1 Standaard 4

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

Fontys garandeert dat de voor IFBM ingeschreven studenten te allen tijde in de gelegenheid worden gesteld de opleiding af te ronden, ook indien de opleiding niet levensvatbaar blijkt te zijn. De instelling zal investeren in de nieuwe opleiding en stelt tevens financiële middelen beschikbaar om de eventuele negatieve resultaten bij aanvang te dekken. Tekorten in de eerste jaren worden bekostigd uit de strategische budgetruimte.

Overwegingen

Het panel heeft kennis genomen van de verklaring van Fontys Hogescholen omtrent de afstudeergarantie en acht die voldoende zekerheid bieden. Ingeschreven studenten kunnen het programma in zijn geheel doorlopen.

Conclusie

Het panel beoordeelt standaard 4 'Afstudeergarantie' als *voldoende*.

4.5 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

Het panel oordeelt dat de nieuwe opleiding International Fresh Business Management op elk van de vier standaarden voldoet aan de eisen die door de NVAO worden vooropgesteld. De eindconclusie is dan ook positief: de nieuwe hbo-opleiding IFBM bezit de basiskwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag verwacht worden van een bachelor-opleiding binnen het hoger onderwijs.

Tijdens haar werkzaamheden heeft het panel een opleidingsteam aangetroffen dat zeer gemotiveerd is om de bestaande differentiatie Food & Flower Management om te vormen tot een zelfstandige opleiding. De relaties met de opleidingen L&E en CE, waardoor FFM zich in de onderwijsontwikkeling en -uitvoering moet richten op twee verschillende onderwijssectoren en twee Fontysinstituten, wordt ook door studenten als knellend ervaren. Daarnaast heeft het panel zeer betrokken vertegenwoordigers van het werkveld ontmoet en

was het onder de indruk van de voortvarendheid waarmee met name de toets- en examencommissie haar werk doet.

Voorts heeft het panel geconstateerd dat het opleidingsteam nu reeds samenwerkt met andere kennisinstellingen in de regio, maar dat het zijn eigen waardepropositie nog niet helder heeft verwoord. Zodra dit wel is gebeurd, zo meent het panel, kan die samenwerking krachtiger worden vormgegeven en kan IFBM ook naar eigen stakeholders een duidelijker beeld geven van de generalistische én specialistische opleiding die ze wil zijn.

Ofschoon het panel elk van de vier standaarden met een voldoende heeft beoordeeld, heeft ze wel op diverse plaatsen aangegeven waar nog verbeterlagen zijn te maken. Deels liggen deze opmerkingen in het verlengde van wat het opleidingsmanagement, het docententeam en de opleidings-, toets- en examencommissie zelf al hebben geïdentificeerd als verbetertraject. In die gevallen heeft de opleiding steeds helder omschreven plannen laten zien, dan wel aangegeven waar er behoefte is aan extra ondersteuning om de gewenste doelen te bereiken.

Het panel trekt uit het bovenstaande de conclusie dat veel aangereikte verbeterpunten vrij eenvoudig en ruim voordat IFBM in september 2014 van start gaat, gerealiseerd kunnen worden. Dit gegeven, gecombineerd met de twee Fontysbrede beleidsspeerpunten (praktijkgericht onderzoek en toetsen), maakt dat het positieve accreditatieadvies aan de NVAO volgens het panel gerechtvaardigd is.

4.6 Aanbevelingen

Hieronder worden de aanbevelingen in het kort, per standaard, weergegeven.

Standaard 1

- Formuleer een heldere visie op de doelstellingen van de opleiding en leidt daarvan een op de agribusiness toegespitste beschrijving van de beroepsrollen af.
- Zorg ervoor dat in de operationalisering van de eindcompetenties recht wordt gedaan aan de integratie ervan tot één coherent competentieprofiel waarin logistiek, marketing en agrotechniek centraal staan.
- Neem in de operationalisering ook de kennis en vaardigheden op die noodzakelijk zijn in verband met de ict-ontwikkelingen in de versketen.
- Geef de eigen waardepropositie vorm om werk te kunnen maken van een nauwe samenwerking met andere, verwante kennisinstellingen in de regio.

Standaard 2

- Draag zorg voor een adequate beschrijving van het hele vierjarige programma, inclusief de euregionale en internationale stroom; die beschrijving kan de komende jaren als referentiekader dienen bij verdere onderwijsontwikkeling en –uitvoering.
- Geef van de hoofdcompetentie ondernemerschap aan wat de relevante kennisvakgebieden zijn en geef die een duidelijke plaats in het curriculum.
- Geef voorrang aan het ingezette verbeterbeleid inzake de hoofdcompetentie onderzoeksvaardigheden.
- Formuleer een krachtige visie en verrijkende ambities op het gebied van internationalisering van het programma.

- Maak als studiemateriaal niet alleen gebruik van algemene vakliteratuur, maar ook van actuele publicaties uit (internationale) vakbladen en wetenschappelijke tijdschriften.

Standaard 3

- Maak een beschrijving van het systeem van toetsen binnen IFBM en geef daarbij aan hoe binnen de toetscyclus de kwaliteit wordt geborgd.
- Zet het voorgenomen verbeterbeleid inzake toetsen en beoordelen voort.
- Breid de Clots-schema's dusdanig uit dat zichtbaar wordt waar in het curriculum de competenties op de drie niveaus worden afgetoetst.
- Zorg ervoor dat er in de beoordelingsformulieren van de afstudeerwerkstukken een heldere relatie wordt gelegd met de relevante eindcompetenties.

Standaard 4

- n.v.t.

5 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2 Onderwijsleeromgeving	2. Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	V
3 Toetsing	3. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing	V
4 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	4. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	V
Algemene conclusie		V

V = voldoende O = onvoldoende

Bijlage 1: Samenstelling panel

Dhr. D.W. Righters MBA, voorzitter

Dennis Righters heeft in diverse functies en uiteenlopende werksituaties ruime kennis van en ervaring met bedrijfseconomische en managementvraagstukken opgedaan. Ook is hij door zijn docentschap goed bekend met het hoger beroepsonderwijs. De heer Righters heeft dankzij veelvuldige deelname aan TNO's en visitaties kennis van de accreditatiesystematiek. Hij heeft vanuit opleiding en werkervaring internationale kennis van het domein Marketing en International Business en is daarnaast gediplomeerd Lead-Auditor ISO-9002 en INK Lead-Auditor. Als parttime docent op een HEAO beschikt hij over deskundigheid en affiniteit met het werkveld. Tevens heeft hij als zelfstandig consultant ervaring op het gebied van bedrijfseconomische en managementvraagstukken, kwaliteitsmanagement in het bijzonder. Sinds 2004 is de heer Righters als docent Organizational Behavior & Marketing verbonden aan de Rotterdam Business School (onderdeel van Hogeschool Rotterdam). Rotterdam Business School heeft een internationaal karakter: het curriculum is Engelstalig en de studentenpopulatie bestaat uit 45 verschillende nationaliteiten. Daarnaast heeft RBS internationaal aansluiting bij diverse partnerscholen (Demi) verspreid over Europa, Noord Amerika en Azië. Met deze Demi-partners vindt uitwisseling plaats en kunnen wederzijdse studenten een gedeelte van hun studie bij de RBS volgen en/of afronden en vice versa.

dhr. P. Pot, vakreferent

Pieter Pot is manager van de domein Agriculture van Hogeschool INHolland te Delft. Van 2004 tot 2007 was hij verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de opleiding Logistiek en Technische Vervoerskunde. Van 2007 tot 2011 stuurde hij de docententeams en de onderwijsontwikkeling aan voor de opleidingen Greenport Business & Technology en Food Commerce & Technology. Zelf was hij inhoudelijk verantwoordelijk voor de ontwikkeling van de doorlopende leerlijn Tuinbouwtechniek in het curriculum van deze opleiding en werkte daartoe samen met onderzoeksbedrijven/consortia zoals Fyttagoras en TNO. In 2010 nam hij met studenten deel aan de Harvard Business Case Competition op het International Food and Agribusiness Association (IFAMA) congres in Boston. Van 2009 tot 2011 gaf hij met anderen vorm aan een double degree program in samenwerking met Shanghai Normal University en Agricultural University of Hebei. Momenteel is hij voorzitter van het landelijk opleidingsoverleg plattelandsvernieuwing. De heer Pot werkte van 1991 tot 2004 als lid van het managementteam bij een producent van kassen.

dhr. J.E. Steenks, vakreferent

Bill Steenks is lid van de Raad van Bestuur van De Winter Logistics, oud-hoofdbestuurslid van de Limburgse Land- en Tuinbouw Bond (LLTB), oud-bestuurslid van LTO-Glaskracht, de Nederlandse beroepsvereniging voor Glastuinbouwondernemers en oud-bestuurslid van Colland, samenwerkingsverband voor pensioenen en verzekeringen in de agrarische sector. Steenks nam in 1978 het bloemenbedrijf van zijn vader over en innoveerde dit bedrijf in hoge mate. Hij deed onderzoek naar teelttechnische innovaties in samenwerking met de Universiteit van Wageningen, startte een bedrijf in Zuid-Afrika en was consultant voor bedrijven in Kenia en Tanzania. Hij positioneerde het bedrijf op de Duitse markt. In 2005 legde hij zijn functie als directeur van het bedrijf neer. Naast zijn bestuursfuncties is hij consultant op het gebied van rozen- en sierteelt en ontwikkelt hij marketingconcepten voor bedrijven in de sierteeltsector.

dhr. G.J. Snellink, student-lid

Jerry Snellink is student in de avondvariant van de masteropleiding Public Administration van de Universiteit Leiden. Daarvoor heeft hij de duale hbo-bacheloropleiding Bestuurskunde/Overheidsmanagement aan de Haagse Hogeschool afgerond. Tijdens zijn studie aan de Haagse Hogeschool was hij actief in de medezeggenschap en de Haagse Studentenvakbond.

Alle panelleden hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd bijgestaan door procescoördinator dhr. J.W. (Jetse) Siebenga, beleidsmedewerker NVAO, en mw. M. (Rietje) van Vliet, extern secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 9 juli 2013.

Locatie: Fontys International Campus Venlo
Tegelseweg 255, 5912 BG Venlo (lokaal W3-0.55)

Programma

09.00u – 09.30u	<i>Ontvangst</i> <i>Intern beraad (besloten)</i>
09.30u - 10.00u	<i>Gesprek vertegenwoordigers instellingsbestuur en onderwijsinstituut</i> – Thomas Merz, directeur FIBS – Fridy Smits, manager KWZ FIBS
10.00u - 11.00u	<i>Gesprek vertegenwoordigers opleidingsmanagement</i> – Henning Janßen, opleidingsmanager FFM – Fré Jacobs, relatiemanager FFM
11.15u - 11.45u	<i>Gesprek vertegenwoordigers werkveld</i> – Jan Janssen, algemeen directeur Vitelia – Hetty Crooijmans, directeur firma H. Crooijmans & zn BV – Rutger Lommerse, directeur Arvalis – Jan van Hees, projectmanager Regio Venlo – Jos Duijf, directeur Wiell Food & Flower Logistics
11.45u - 12.15u	<i>Gesprek vertegenwoordigers examen- en opleidingscommissie</i> – Ger Hendrix, voorzitter examencommissie FIBS – Gerard Wijnen, lid FFM examencommissie – René Hendrickx, lid opleidingscommissie – Bianca Ter Lindert, lid toetscommissie
12.15u - 13.00u	<i>Lunch</i> <i>Intern beraad (besloten)</i>
13.00u - 13.30u	<i>Bezoek voorzieningen</i> <i>Bestudering materiaal (besloten)</i>
13.30u – 14.30u	<i>Gesprek docententeam</i> – Leon Weijs, docent marketing FFM – Max Klöters, docent logistiek FFM en stagecoördinator – Frank Bunte, docent economie FFM – Gertie Proctor-Tagage, docent Communication FFM – Mirko Klein, docent marketing FFM
14.30u – 15.00u	<i>Gesprek studenten en alumni</i> – Loes Janssen, alumnus FFM

- Mathijs Driessen, student jaar 2 FFM
- Susan Jansen, student jaar 2 FFM
- Melvin Huijs, student jaar 1 FFM

15.00u – 16.30u *Intern beraad (besloten)*

16.30u – 16.45u *Beknopte terugkoppeling*
– Vertegenwoordigers instellingsbestuur, opleidingsmanagement en
andere afgevaardigden gespreksgroepen

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

- *Toets Nieuwe Opleidingen Hoger Onderwijs. HBO Bacheloropleiding International Fresh Business Management* (FIBS, versie 5.0), met hierin diverse bijlagen, waaronder:
- *Opleidingsspecifiek deel van het studentenstatuut, waarin is opgenomen de onderwijs- en examenregeling 2013-2014 van IFBM* (FIBS, concept)
- *Curriculum vitae beoogd docententeam IFBM* (FIBS, 2013)
- Besluit OCW inzake aanvraag doelmatigheidstoets bacheloropleiding IFBM, d.d. 13-11-2012.

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Afstudeerscripties FFM, jaar 4 (vier stuks)
- Blokboeken jaar 1: Warehousing, Distribution en The Business (1a en 1b)
- Course Manuals jaar 1: Marketing, Business Plan Project, Bedrijfseconomie, Algemene Economie, Statistiek, Food, Engels, Logistiek (LOG 11, 12 en 13)
- *Macrodoelmatigheidsaanvraag bacheloropleiding International Fresh Business Management* (FIBS, juli 2012)
- Projectverslagen Garden Planet, Champy en Business Plan (jaar 1), en Fresh Connection (jaar 4)
- *State of the Union. Path to an international 'land between two streams'* (FIBS, maart 2012)
- *Toetsbeleid FIHE* (FIBS/FIHE, januari 2012)
- Voorbeeldtoetsen jaar 1: Marketing, Bedrijfseconomie, Algemene Economie, Statistiek (OND11, 12, 13 en 14), Food, Engels, Logistiek (LOG11, 12, 13 en 14).
- Diverse studieboeken

Overige documenten

- *Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs* (NVAO, november 2011)
- *Handreiking aanvraag Toets Nieuwe Opleiding Nederland* (NVAO, oktober 2011)
- *Toetsingskader Nieuw accreditatiestelsel nieuwe opleidingen hoger onderwijs* (format Beperkte Toets Nieuwe Opleiding)
- *Wervingsbrochure Food & Flower Management 2013-2014* (september 2012)
- Website Fontys

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
BBA	Bachelor of Business Administration
CE	Commerciële Economie
EC	European Credits
ECTS	European Credit Transfer System
ERK	Europees Referentiekader
FFM	Food & Flower Management
FIBS	Fontys International Business School
FIHE	Fontys Internationale Hogeschool Economie
havo	hoger algemeen voortgezet onderwijs
hbo	hoger beroepsonderwijs
IFBM	International Fresh Business Management
KWZ	Kwaliteitszorg
ma	master
mbo	middelbaar beroepsonderwijs
L&E	Logistiek & Economie
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
OER	Onderwijs- en Examenregeling
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
Stb.	Staatsblad
Stcrt.	Staatscourant
TNO	Toets Nieuwe Opleidingen
vwo	voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
WHO	World Health Organization
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op beperkte toetsing van de nieuwe opleiding hbo-bachelor International Fresh Business Management van Fontys Hogescholen.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 30
F 31 70 312 23 01
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer 001613